

Ledningsstaben
Susanne Kvarnström

2019-08-08

Dnr: RS 2019-331

Remissvar – SOU 2019:20 Stärkt kompetens i vård och omsorg - Betänkande av Utredningen Reglering av yrket undersköterska (S2019/02078/FS)

Region Östergötland har beretts möjlighet att lämna synpunkter på remissen *Stärkt kompetens i vård och omsorg – Betänkande av Utredningen Reglering av yrket undersköterska (SOU 2019:20)*

I betänkandet lämnas förslag om att:

- Yrket undersköterska regleras och yrkestiteln ska vara skyddad.
- Kompetenskrav är vård- och omsorgsprogram eller motsvarande.
- Socialstyrelsen ska ge föreskrifter om vilken kompetens som avses för begreppet ”motsvarande” samt tillhandahålla kompetenskriterier som bas för validering.
- En statlig myndighet ska ansvara för validering mellan 2020 – 2030.
- Vid utländsk utbildning ska Socialstyrelsen pröva yrkeskvalifikationerna samt regler om språkrav.
- Förändringen föreslås träda i kraft 1 januari 2025, med övergångsregler t.o.m. 31 december 2029, minst 1350 godkända gymnasiepoäng i yrkesämnen och arbetat i yrket minst tre år de senaste fem åren.

Vidare lämnas bedömningar om att:

- Statens skolverk bör fastställa nationellt yrkespaket till undersköterska.
- Socialstyrelsen bör förtydliga att undersköterskekompetens är lämplig kompetens vid delegering av iordningsställande och administrering eller överlämnande av läkemedel (HSLF-FS 2017:37).

Innebörd av skyddad yrkestitel

Innebörden är att det klart och tydligt ska framgå vilken kompetens en särskild yrkesutövare har i syfte att öka kvaliteten och säkerheten i vård och omsorg. Skyddad yrkestitel innebär att endast den som har ett bevis från Socialstyrelsen får använda yrkestiteln undersköterska i yrkesverksamhet. Titelskyddet är straffsanktionerat. Ett bevis kan inte återkallas, till skillnad från legitimation. Skyddad yrkestitel reglerar inte arbetsuppgifterna. Endast den som har undersköterskeexamen eller motsvarande kompetens kan ansöka om bevis. Det är frivilligt att ansöka och individen ansöker själv till Socialstyrelsen, avgift 700 kr.

Ledningsstaben
Susanne Kvarnström

2019-08-08

Dnr: RS 2019-331

Sammanfattning

Förslaget om skyddad yrkestitel för yrket undersköterska anses ha viss potential att gynna den långsiktiga kompetensförsörjningen inom vård- och omsorgssektorn. Genom att utbildningen ger viss status och yrket därigenom eventuellt kommer värderas högre av framtida utövare kan därmed en stolthet och attraktion skapas kring yrket undersköterska på lång sikt. Region Östergötland instämmer därför i betänkandets huvudförslag om en skyddad yrkestitel trots betydande invändningar om värdet med denna reform, se nedan.

Region Östergötland instämmer även i övriga förslag om kompetenskravet på genomförd vård- och omsorgsprogram/motsvarande, Socialstyrelsens och annan statlig myndighets uppdrag kring föreskrifter, kompetenskriterier, prövning av yrkeskvalifikationer och ansvar för validering samt behoven av ett nationellt yrkespaket och förtydligande av HSLF-FS 2017:37. Eventuellt är tidsperioden för övergångsregler och validering för långt tilltagen.

För att säkra kvaliteten och säkerheten har Region Östergötland som arbetsgivare redan sedan flera år tillbaka reglerat vilka som anställs som undersköterskor genom den interna riktlinjen ”Baskrav vid nyanställning som undersköterska, skötare och barnsköterska”. I riktlinjen ställs motsvarande och mer specifika kompetenskrav jämfört med betänkandets förslag. Vår uppfattning är att för arbetsgivare, som i likhet med Region Östergötland redan har rutiner för att säkra kompetens, skulle en skyddad yrkestitel inte på ett påtagligt sätt öka kvaliteten och patientsäkerheten, utan snarare innebära en ökad byråkratisering utan reella effekter på verksamhetsnyttan.

Region Östergötland anser att de negativa konsekvenserna för huvudmän och arbetsgivare underskattas i betänkandet och bör utredas ytterligare.

Behov av ytterligare utredning

För att säkra kvaliteten och säkerheten har Region Östergötland som arbetsgivare redan sedan flera år tillbaka reglerat vilka som anställs som undersköterskor genom den interna riktlinjen ”Baskrav vid nyanställning som undersköterska, skötare och barnsköterska”. I riktlinjen ställs motsvarande och mer specifika kompetenskrav jämfört med betänkandets förslag. Vår uppfattning är att en skyddad yrkestitel inte på ett påtagligt sätt skulle öka kvaliteten och patientsäkerheten inom Region Östergötlands verksamheter, utan snarare innebära en ökad byråkratisering utan reella effekter på verksamhetsnyttan.

Region Östergötland anser att betänkandet underskattar konsekvenserna för huvudmännen och arbetsgivarna och bör utredas ytterligare. För Region Östergötlands del bedöms att en skyddad yrkestitel innebär merkostnader,

Ledningsstaben
Susanne Kvarnström

2019-08-08

Dnr: RS 2019-331

främst i form av ökade lönekostnader och ökad administrativ börda för chefer i samband med extra manuell registrering, ytterligare personalplanering och långa handläggningstider hos myndigheter. Ökad administration är något som går stick i stäv mot andra statliga utredningar och överenskommelser såsom SOU 2016:2 Effektiv vård. Även administrativa funktioner bedöms få merkostnader för extra hantering av personaladministrativa IT-system, handläggningstider hos myndigheter etc.

I betänkandet hänvisas till att tidigare regleringar av yrken ger en minskning av sysselsättning och ökad konkurrens om de med yrkestiteln initialt (s 238-239). Vi gör bedömningen att detta är något som med stor säkerhet kommer att inträffa även i Region Östergötland, vilket är bekymmersamt för kompetensförsörjningen på flera års sikt. Det kan anses vara högst osannolikt att samtliga idag anställda undersköterskor inom Region Östergötland (2538 st.) kommer att ansöka om yrkesbevis hos Socialstyrelsen, trots att individen ifråga har rätt kompetens. Vi ser även betydande risker att många inom kommunal verksamhet inte kommer att erhålla titeln och lämnar yrket.

I betänkandet hänvisas även till forskning som indikerar att lönenivån ökar med ca 15% vid reglering av ett yrke, vilket för Region Östergötland skulle innebära en ansevärd merkostnad. Det riskerar därmed även att ta resurser från en effektiv lönebildning för gruppen undersköterskor i enlighet med Huvudöverenskommelsen (HÖK 16 – Prolongerad) mellan arbetsmarknadens parter, där utrymmet ska fördelas individuellt och differentierat i syfte att öka lönespridningen och premiera kompetens, specialistkunskap, yrkesutveckling, resultat och bidrag till verksamhetens mål sett över tid. Vi ifrågasätter betänkandets bedömning att detta täcks via effektiviseringsvinster och omfördelning av arbetsuppgifter utan negativa konsekvenser för verksamheten.

Problemen idag är bland annat att nyexaminerade från gymnasieprogrammen inte har tillräcklig kompetens för arbete i hälso- och sjukvården och vi kan inte utläsa att denna reform skulle göra någon skillnad i det avseendet. Det är därför av större vikt för arbetsgivarna med ett säkrat nationellt utbildningsinnehåll utifrån hälso- och sjukvårdens behov, t ex idag finns för många val i utbildningen vilket gör att man kan ha valt ämnen som gör att man saknar kompetens i läkemedelshantering. Skolverket behöver också bli insatt i vårdens framtida utveckling och behov för att kunna anpassa och utveckla utbildning i framtiden.

Kaisa Karro
ordförande regionstyrelsen

Krister Björkegren
regiondirektör

Peder Björn

Remissvar – SOU
2019:20 Stärkt
kompetens i vård och
omsorg
RS 2019-331

§ 152

Region Östergötland har beretts möjlighet att lämna synpunkter på remissen Stärkt kompetens i vård och omsorg – Betänkande av Utredningen Reglering av yrket undersköterska (SOU 2019:20)

I betänkandet lämnas förslag om att:

Yrket undersköterska regleras och yrkestiteln ska vara skyddad. Kompetenskrav är vård- och omsorgsprogram eller motsvarande. Socialstyrelsen ska ge föreskrifter om vilken kompetens som avses för begreppet ”motsvarande” samt tillhandahålla kompetenskriterier som bas för validering.

En statlig myndighet ska ansvara för validering mellan 2020 – 2030. Vid utländsk utbildning ska Socialstyrelsen pröva yrkeskvalifikationer samt regler om språkrav.

Förändringen föreslås träda i kraft 1 januari 2025, med övergångsregler t.o.m. 31 december 2029, minst 1350 godkända gymnasiepoäng i yrkesämnen och arbetat i yrket minst tre år de senaste fem åren.

Vidare lämnas bedömningar om att:

Statens skolverk bör fastställa nationellt yrkespaket till undersköterska.

Socialstyrelsen bör förtydliga att undersköterskekompetens är lämplig kompetens vid delegering av iordningsställande och administrering eller överlämnande av läkemedel (HSLF-FS 2017:37).

Ledningsstaben föreslår i skrivelse av den 8 augusti regionstyrelsen besluta

att avge yttrande över betänkandet Stärkt kompetens i vård och omsorg – Betänkande av Utredningen Reglering av yrket undersköterska (SOU 2019:20) enligt föreliggande förslag.

Yrkanden

Malin Östh (V) lämnar följande yrkande:

Förslag till nytt yttrande:

Region Östergötland har beretts möjlighet att lämna synpunkter på remissen Stärkt kompetens i vård och omsorg – Betänkande av Utredningen Reglering av yrket undersköterska (SOU 2019:20).

I betänkandet lämnas förslag om att:

Peder Björn

- Yrket undersköterska regleras och yrkestiteln ska vara skyddad.
- Kompetenskrav är vård- och omsorgsprogram eller motsvarande.
- Socialstyrelsen ska ge föreskrifter om vilken kompetens som avses för begreppet ”motsvarande” samt tillhandahålla kompetenskriterier som bas för validering.
- En statlig myndighet ska ansvara för validering mellan 2020 – 2030.
- Vid utländsk utbildning ska Socialstyrelsen pröva yrkeskvalifikationer samt regler om språkrav.
- Förändringen föreslås träda i kraft 1 januari 2025, med övergångsregler t.o.m. 31 december 2029, minst 1350 godkända gymnasiepoäng i yrkesämnen och arbetat i yrket minst tre år de senaste fem åren.

Vidare lämnas bedömningar om att:

- Statens skolverk bör fastställa nationellt yrkespaket till undersköterska.
- Socialstyrelsen bör förtydliga att undersköterskekompetens är lämplig kompetens vid delegering av iordningsställande och administrering eller överlämnande av läkemedel (HSLF-FS 2017:37).

Undersköterskorna är landets största yrkesgrupp, men behöver bli fler. Statistiska Centralbyrån uppskattar att det kommer saknas 161 000 undersköterskor fram till år 2035.

Betänkandet *Stärkt kompetens i vård och omsorg SOU 2019:20* fokuserar på hur yrket undersköterska kan regleras i syfte att öka kvaliteten och säkerheten i hälso- och sjukvården och omsorgen.

Att det i betänkandet finns förslag om att yrket undersköterska ska regleras ser vi som nödvändigt och bra. Undersköterskeyrket har hittills till stora delar varit oreglerat både vad gäller titel och arbetsbeskrivning. Det har bidragit till en olycklig otydlighet som är negativ för både personalen och patientsäkerheten. Det riskerar också bidra till att det uppstår en glidning på kompetenskraven. Arbetsgivare anställer och rekryterar idag personer som saknar utbildning till underskötersketjänster. År 2015 hade endast 60 % av de anställda undersköterskorna yrkesutbildning för arbetet.

I betänkandet väljer man att föreslå att undersköterskeyrket ska regleras genom en skyddad yrkestitel och väljer därmed bort alternativet undersköterskelegitimation.

Vi är inte lika övertygade om att en skyddad yrkestitel är ett bättre alternativ än en undersköterskelegitimation. Undersköterskelegitimation finns i bland annat Danmark, sedan mer än 10 år tillbaka, och har där bidragit till att göra yrkesrollen tydligare samtidigt som det höjt statusen för yrket. Att uppnå båda dessa saker är viktigt dels för att öka kvalitet och säkerhet men också för att locka fler till yrket - något som är absolut nödvändigt för att klara framtida kompetensförsörjningsbehov.

Att en reglering av yrket kan komma att innebära att lönenivån ökar är något som naturligtvis kan komma att bli en ekonomisk utmaning för Region Östergötland, men är samtidigt något som vi inser behovet av. Vi kan inte acceptera att stora kvinnodominerade yrken halkar efter lönemässigt. Idag

Peder Björn

har hela 7 av 10 av Kommunals medlemmar så låg inkomstpension att de får garantipension, trots att de arbetat hela livet. Det är inte acceptabelt.

Propositionsordning

Ordföranden föreslår följande propositionsordning:

Ledningsstabens förslag prövas mot Malin Ösths yrkande.
Propositionsordningen godkänns.

Prövning

Ordföranden ställer ledningsstabens förslag mot Malin Ösths yrkande och finner att ledningsstabens förslag vinner bifall.

Regionstyrelsen BESLUTAR

att avge yttrande över betänkandet Stärkt kompetens i vård och omsorg – Betänkande av Utredningen Reglering av yrket undersköterska (SOU 2019:20) enligt föreliggande förslag.

Reservationer

Malin Östh (Vänsterpartiet) reserverar sig till förmån för sitt eget yrkande.

Protokollsanteckningar

Maria Almesåker, Per Jameson, Monika Gideskog, Jörgen Olofsson, Oscar Strömblad (Moderaterna) och **Stefan Redéen** (Kristdemokraterna) lämnar följande protokollsanteckning:

Remissen (SOU 2019:20) om stärkt kompetens har inte tydligt behandlats i Regionstyrelsens beredning för personalfrågor och kompetensförsörjning. Beredningen fick en kort genomgång vid senaste beredningsmötet utan möjlighet till inläsning och beredning.

Region Östergötland lämnar ett till stora delar mycket kritiskt svar på remissen. Vi delar de frågetecken och problematiseringar som beskrivs. Utifrån resonemanget skulle det vara möjligt att avstyrka remissen. Vi avser dock inte att lämna något eget yttrande i ärendet.

Vid protokollet

Peder Björn
Nämndsekreterare

Peder Björn

Justerat

Kaisa Karro
Ordförande

Maria Almesåker
Justerare

Rätt utdrag intygas

Peder Björn